

OBČINA IVANČNA GORICA

AKCIJSKI NAČRT

Občine Ivančna Gorica za vključevanje pripadnikov romske skupnosti na območju občine Ivančna Gorica v širšo družbeno skupnost

za obdobje 2021-2030

Ivančna Gorica, 2022

Avtorji in sodelavci pri oblikovanju besedila Akcijski načrt Občine Ivančna Gorica za vključevanje pripadnikov romske skupnosti na območju občine Ivančna Gorica v širšo družbeno skupnost za obdobje 2021-2030:

Dušan Strnad, župan Občina Ivančna Gorica,
Tomaž Smole, podžupan Občina Ivančna Gorica,
Marjan Potokar, ravnatelj Osnovne šole Stična,
Barbara Maver, ravnateljica Osnovne šole Zagradec,
Branka Kovaček, ravnateljica VVZ Vrtec Ivančna Gorica,
Simona Rihter, pomočnica direktorice CSD Ljubljana, Enota Grosuplje,
Nina Rakar, strokovna sodelavka CSD Ljubljana, Enota Grosuplje,
Franc Koželj, predsednik odbora za negospodarstvo in javne službe družbenih dejavnosti,
Damijan Uranker, Damjan Lenček in Simon Lebar, predstavniki Policijske postaje Grosuplje,
Anton Kralj, predsednik Krajevne skupnosti Ivančna Gorica,
Nataša Nedimović, predstavnica Zavoda RS za zaposlovanje, Urada za delo Grosuplje,
Marta Praznik, predstavnica Zdravstvenega doma Ivančna Gorica,
Urša Emeršič, direktorica Mestne knjižnice Grosuplje,
Ksenija Medved, predstavnica Krajevne knjižnice Ivančna Gorica,
Predstavniki Centra za izobraževanje in kulturo Trebnje,
Irena Lavrih, vodja oddelka za prostorsko planiranje, Občina Ivančna Gorica,
Dr. Andrejka Miše Glavič, direktorica Občinske uprave Občine Ivančna Gorica.

Na podlagi 6. člena Zakona o romski skupnosti v Republiki Sloveniji (Uradni list RS, št. 33/07) je Občinski svet Občine Ivančna Gorica sprejel **Akcijski načrt Občine Ivančna Gorica za vključevanje pripadnikov romske skupnosti na območju občine Ivančna Gorica v širšo družbeno skupnost za obdobje 2021-2030** na ____ . redni seji dne ____ 2022.

Št.: 095-0001/2021

Ivančna Gorica, 9. februar 2022

KAZALO

1	UVOD.....	4
2	POLOŽAJ PRIPADNIKOV ROMSKE SKUPNOSTI V ČASU PRIPRAVE AKCIJSKEGA NAČRTA	5
3	MULTIDISCIPLINARNI TIM	7
4	AKCIJSKI NAČRT	9
5	VIRI IN LITERATURA.....	17

1 UVOD

Občina Ivančna Gorica leži na pol poti med Novim mestom in Ljubljano ter je umeščena na območje Dolenjske. Območje občine Ivančna Gorica meri 227 km² in obsega 11 krajevnih skupnosti ter 137 naselij. V občini živi več kot 17.000 prebivalcev.

Naravni in selitveni prirast v Občini Ivančna Gorica sta zadnja leta pozitivna, v letu 2020 je skupni prirast znašal 29,3.

V občini delujejo: en (1) javni vrtec z 38 oddelki, en (1) vrtec s koncesijo in dva (2) zasebna vrtca. V vrtce je bilo v letu 2020/2021 vključenih 848 otrok, s stalnim prebivališčem v občini Ivančna Gorica. Občina ima tudi tri osnovne šole, v katere je bilo v letu 2020/21 vključenih 1.798 učencev.

Živimo v času, ko se spoprijemamo s številnimi izzivi, pri čemer je ključna krepitev sposobnosti družbe na uspešno odzivanje na dane izzive. Akcijski načrt Občine Ivančna Gorica za vključevanje pripadnikov romske skupnosti na območju občine Ivančna Gorica v širšo družbeno skupnost za obdobje 2021–2030 pomeni okvir občine pri pomoči vključevanja pripadnikov romske skupnosti v širše okolje.

Pravna podlaga za urejanje položaja romske skupnosti v Republiki Sloveniji je 65. člen Ustave Republike Slovenije, ki določa, da položaj in posebne pravice romske skupnosti, ki živi v Sloveniji, ureja zakon. Z navedeno določbo so bili postavljeni pravni temelji za zaščitne ukrepe, izpeljane na podlagi Zakona o romski skupnosti v Republiki Sloveniji (Uradni list RS, št. 33/07 – v nadaljevanju ZRomS-1). Namen zakonodajalca je bil, da se v Sloveniji romski skupnosti kot manjšinski skupnosti podelijo posebne pravice, ki ji bodo omogočale ohranjanje in razvijanje kulture, jezika in etičnih posebnosti ter hkrati sodelovanje z lokalno in državno ravno.

Na podlagi 6. člena omenjenega zakona se sprejemajo nacionalni programi ukrepov za Rome, v decembru 2021 je bil sprejet Nacionalni program ukrepov Vlade Republike Slovenije za Rome za obdobje 2021–2030.

Romska skupnost v Sloveniji je zelo raznolika (socialnoekonomska in druga razmerja), razlike obstajajo že med družinami znotraj enega naselja.

Večina Romov v Sloveniji živi v slabih socialnoekonomskih razmerah, katerih posledica je ujetost v krog revščine, pasivnosti, kjer so pripadniki odvisni od denarno-socialne pomoči in drugih pravic iz javnih sredstev (npr. otroški dodatek), pri čemer je ta odvisnost postala večinsko sprejet način življenja. Posledično denarno – socialna pomoč več ne dosega svojega namena kot prehodna oblika pomoči ljudem, ki se niso po svoji krivdi znašli v stiski, v njihovem prizadevanju po ponovni gmotni samostojnosti.

Revščina in preko vzgojno-socializacijskih vzorcev posledično odvisnost od socialnih transferjev, pasivnost, odtujenost od večinske družbe ipd., se v veliki večini primerov prenašajo iz generacije v generacijo. Hkrati pa vrednostni sistemi znotraj skupnosti, ki na najpomembnejša mesta postavljajo zadovoljevanje posameznikovih, predvsem vse večjih materialnih potreb (vozila, nepremičnine, zlatina, orožje, alkohol, prepovedane droge, zabave...) povzroča težko premostljiv prepad med zelenim in razpoložljivim. Posledično pa nezmožnost zadovoljevanja navedenih potreb ponekod vodi do pogostih zagrešitev prekrškov in kriminalnih dejanj, na podlagi katerih bi prišli do hitrega zaslužka in zadovoljevanja posameznikovih potreb. Ker v teh primerih kazniva dejanja in prekrški ostanejo nekaznovani, sploh denarnih kazni (storilci prekrškov ponavadi uradno nimajo lastnine, katero bi bilo možno izterjati, saj od socialno-denarne pomoči po veljavni zakonodaji ni mogoče odtegovati sredstev

za poravnavo glob) prihaja do nevarne situacije, ko dobijo storilci kaznivih dejanj in prekrškov občutek moči, da jim nihče nič ne more. Posledično pa dobijo žrtve kaznivih dejanj in prekrškov občutek neenakosti pred zakonom, kot da se pri kaznovalni politiki Romov slednje obravnava drugače, boljše, kot ostale prebivalce. Zato se v okoljih, kjer je takih primerov več, krepí nezaupanje med skupnostma in predsodki, ki predstavljajo osnovo za situacijo, da se skupine, ki čutijo, da jih zakon ne ščiti, zatečejo k samopomoči, ki lahko vodi v vigilanstvo ter primerjave in dodaten razpad med Romi in večinskim lokalnim prebivalstvom.

Podobno kot drugje po Sloveniji se je tudi v naši občini pokazalo, da večje število Romov na ožjem območju lahko vodi v getoizacijo romske skupnosti in ni korak v smeri zelene integracije romske skupnosti. Vendar pa se je predvsem pri mladih pokazal pozitiven trend, ko si Romi želijo urediti bivališča izven nelegalnih bivališč in naselij, kjer sedaj prebivajo v nemogočih življenjskih razmerah.

Z namenom uskladitve želja, potreb z možnimi ukrepi skozi proces posvetovanja in sodelovanja romske skupnosti in vseh tistih institucij in organizacij, ki se na terenu, v okoljih, kjer Romi živijo, že vrsto let ukvarjajo s problematiko romske skupnosti ter izhajanja iz zavedanja, da romska skupnost ni enovita in da se njeni pripadniki soočajo z raznolikimi izzivi, se poskuša to resničnost in dejstva upoštevati v največji možni meri v tem akcijskem načrtu oziroma načrtovanju in izvajanju samih ukrepov.

2 POLOŽAJ PRIPADNIKOV ROMSKE SKUPNOSTI V OBČINI IVANČNA GORICA V ČASU PRIPAVE AKCIJSKEGA NAČRTA

V preteklosti je v občini, v naselju Dečja vas, živela razširjena romska družina. V času priprave akcijskega načrta v občini v naselju Vrhpolje živi razširjena romska družina. Poleg življenja romske skupnosti v navedenem romskem naselju je bil v letih 2020 in 2021 viden porast priselitev pripadnikov romske skupnosti in priselitev pripadnikov iz mešanih skupnosti iz drugih občin. Slednji so naseljeni v naselju Ivančna Gorica in v naselju Zagradec ob Krki.

2.1. Bivanjske razmere v Romskem naselju Vrhpolje

V občini Ivančna Gorica je eno romsko naselje. Romsko naselje Vrhpolje se nahaja v Krajevni skupnosti Ivančna Gorica, na nepremičninah št. 87/2 in 84/3, k.o. Radohova vas, skupna površina nepremičnin znaša 3.649 m².

V preteklosti je bilo v romskem naselju 7 prebivalcev družine Pečjak (ena družina), v času priprave tega dokumenta po podatkih o prijavljenem stalnem prebivališču v naselju živi 13 prebivalcev.

Naselje je v celoti nelegalno, na kmetijskem zemljišču, v neposredni bližini avtoceste, kljub temu ima dostop do vode iz javnega vodovoda in je elektrificirano. Prostorska problematika romskega naselja Vrhpolje pri Šentvidu je kljub prizadevanju občine, da bi legalizirali romsko naselje (predhodno potrebna sprememba namenske rabe v stavbno, stanovanjsko rabo), doslej bila nerešljiva. Kontejnerji in barake stojijo na zemljišču, ki je zaradi plačevanja domske oskrbe prešlo v last občine. Večina zemljišča je znotraj varovalnega pasu avtoceste, kar je z vidika zdravja neustrezno. Glede na omenjene okoliščine tudi vnaprej ni mogoče pričakovati, da bi pristojna ministrstva dala soglasje za legalizacijo obstoječih objektov na celotni nepremičnini. Si pa občina prizadeva, da del nepremičnine, ki je izven varovalnega pasu avtoceste, postane stavbno zemljišče. Posledično bi bilo možno vzpostaviti legalno stanje objektov vsaj za starejše pripadnike romske skupnosti, ki si v naselju želijo ostati.

Otroci prvotno naseljene družine v Vrhpolju so odrasli in imajo svoje partnerice, žene in otroke (predstavniki treh generacij, ki so družinsko povezani). Pojavlja se izziv sobivanja z drugimi Romi, saj v zadnjih treh letih pristojne institucije opažajo porast nestrpnosti v samem naselju, prekrškovnih, pa tudi kazenskih zadev, izven naselja pa porast kraj.

Odrasli predstavniki romske skupnosti imajo možnost, da si poiščejo delo, ki je na voljo pod enakimi pogoji kot drugim državljanom RS. Brezposelnost je med pripadniki romske skupnosti visoka, saj je iz navedenega naselja zaposlen le en Rom. Brezposelnosti botruje predvsem nesprejemanje okolice (stereotipi, predsodki) na eni strani ter denarna socialna pomoč na drugi strani.

Otroci iz naselja Vrhpolje ne obiskujejo predšolske vzgoje.

2.2. Bivanjske razmere Romov izven naselja Vrhpolje

Ena družina iz naselja Vrhpolje se je (začasno) naselila v (neprofitno) stanovanje v centru Ivančne Gorice. Otroci ne obiskujejo predšolske vzgoje, ena Romkinja po podatkih mame obiskuje šolo v drugi občini. V šolskem letu 2021/22 je šolo (prvi razred) v občini pričel obiskovati en otrok.

V Ivančni Gorici, v zasebni nastanitvi, živi družina (oče je iz romske in mama iz ostale skupnosti) z otroki, ki ne obiskujejo predšolske vzgoje.

Prav tako v Ivančni Gorici, v zasebni nastanitvi, živi družina z otroki, ki po pridobljenih podatkih ne obiskujejo predšolske vzgoje ali pouka v občini Ivančna Gorica.

V naselju Zagradec ob Krki v zasebni nastanitvi živi mama s štirimi otroki, ki obiskujejo osnovno šolo. Pri slednjih je zaznati vedenjske težave.

2.3. Podatki o romski skupnosti

Med romsko populacijo na območju Občine Ivančna Gorica doslej ni bilo opaženega zadolževanja zaradi neplačevanja obveznosti, z izjemo ene romske družine. Pobega mladoletnih ni bilo in tudi ne najstniških nosečnosti.

Pomanjkanja zdravstvene oskrbe ni opaziti.

Večjih težav s kaznivimi dejanji med pripadniki romske skupnosti ni zaznati.

Pandemija je tudi pri pripadnikih romske skupnosti pustila posledice, saj so bili še bolj izolirani in izločeni kot v normalnih okoliščinah, saj jim manjka digitalne pismenosti in možnosti dostopa do interneta, na podlagi česar se spremlja pouk na daljavo itd., starejšim pa omogoči oddajo vlog po e-pošti oziroma preko spletnih povezav.

Akcijski načrt je izdelan skladno z Nacionalnim programom ukrepov Vlade Republike Slovenije za Rome za obdobje 2021–2030 in v skladu z obdobjem njegovega izvajanja.

3 MULTIDISCIPLINARNI TIM

Za boljše in uspešnejše naslavljanje izzivov, s katerimi se srečujejo pripadniki romske skupnosti v občini Ivančna Gorica, posledično pa tudi občina sama, je potrebno okrepiti medsebojno sodelovanje pristojnih institucij, ki delujejo na področju romske tematike in sodelujejo v občini Ivančna Gorica. Cilj delovanja multidisciplinarnega tima je celovito spremljanje izzivov in težav pripadnikov romske skupnosti ter učinkovito reševanje slednjih s ciljem omogočiti pripadnikom romske skupnosti polnovredno vključevanje v življenje širše družbene skupnosti, s krepitvijo na različnih ravneh življenja, predvsem pa ustvarjanje možnosti za njihov nadaljnji razvoj in sobivanje v sožitju z občani.

UKREP 1: Vzpostavitev multidisciplinarnega tima za naslavljanje romske tematike v občini Ivančna Gorica
--

Naloge multidisciplinarnega tima:

- kontinuirano spremljanje romske tematike v občini Ivančna Gorica na ravni institucij, ki delujejo v občini,
- medsebojno obveščanje predstavnikov pristojnih institucij in izmenjava informacij,
- povezovanje institucij z namenom sodelovanja pri vključevanju romske skupnosti v družbo oziroma njihovo aktivacijo,
- pravočasno in celovito ukrepanje, kadar katera koli od pristojnih institucij zazna določen izziv oziroma oviro, ki bi lahko preprečevala ali upočasnjevala vključevanje pripadnikov romske skupnosti v družbo oziroma njihovo aktivacijo.

Cilji multidisciplinarnega tima:

- oblikovanje akcijskega načrta Občine Ivančna Gorica;
- spremljanje izvajanja akcijskega načrta in vrednotenje napredka;
- multidisciplinarno intervencijsko ukrepanje v primeru kriznih situacij (na katerem koli področju).

Koordinator delovanja multidisciplinarnega tima je javni uslužbenec na Občini Ivančna Gorica, ki pokriva romsko področje.

Člani multidisciplinarnega tima na dan sprejema Akcijskega načrta so posamezniki in predstavniki naslednjih institucij:

- predstavniki Romov (vsaj en predstavnik),
- Center za socialno delo Grosuplje,
- Policijska postaja Grosuplje, Policijska pisarna Ivančna Gorica,
- Krajevna skupnost Ivančna Gorica,
- Vrtec Ivančna Gorica,
- Osnovne šole, v katere okoliš spadajo šoloobvezni romski otroci, otroci iz mešanih družin,
- Zavod RS za zaposlovanje, Urad za delo Grosuplje,
- Zdravstveni dom Ivančna Gorica,
- Krajevna knjižnica Ivančna Gorica,
- Center za izobraževanje in kulturo Trebnje,
- Občina Ivančna Gorica,
- Občinski svet Občine Ivančna Gorica, predstavnik odbora, ki pokriva romsko področje.

Ker je multidisciplinarni tim živi organizem in se bodo predstavniki posameznih institucij tekom let v njem menjavali, so v tem dokumentu navedene institucije, brez predstavnikov.

CILJ: Okrepljeno medsebojno sodelovanje pristojnih institucij v lokalnem okolju in oblikovanje, izvajanje in spremljanje uresničevanja ukrepov za izboljšanje položaja pripadnikov romske skupnosti v občini Ivančna Gorica.

4 AKCIJSKI NAČRT

4.1 Bivanjske razmere

UKREP 1: Ureditev bivanjskih razmer romske skupnosti v občini Ivančna Gorica.
--

STANJE V ČASU SPREJEMANJA AKCIJSKEGA NAČRTA:

Romsko naselje v Vrhopolju se po Občinskem prostorskem načrtu nahaja (št. nepremičnine 87/2 in št. nepremičnine 84/3, k.o. Radohova vas) v območju kmetijskih zemljišč, podrobneje: druga kmetijska zemljišča, v varovalnem pasu avtoceste.

Tako kot večina romskih naselij tudi naselje v Vrhopolju leži izven centra občine, kjer so posledično tudi stiki z večinskim prebivalstvom omejeni na nujne opravke. Naselje se razprostira na nepremičninah št. 87/2 in 84/3, k.o. Radohova vas, skupna površina nepremičnin znaša 3.649 m².

Občina Ivančna Gorica si je v preteklosti prizadevala za legalizacijo romskega naselja, vendar so se pojavile težave, ker naselje leži na kmetijskem zemljišču, ki je v neposredni bližini avtoceste. Zemljišče je bilo v preteklosti v romski lasti, vendar je zaradi plačevanja domske oskrbe s strani Občine Ivančna Gorica prešlo v njeno last.

Kljub nelegalni gradnji se pojavlja vedno večja potreba po dodatnih stanovanjskih objektih, saj v naselju bivajo tri generacije družine, kar predstavlja prostorsko stisko, nezmožnost ohranjanja zasebnosti ter močno vpliva na potrebe šolarjev in mladine, katerim se ne more zagotoviti prostora za nemoteno opravljanje šolskih obveznosti (domače naloge itd.).

Glede na to, da gre za nelegalno gradnjo, v naselju ni uradnega priklopa na vodovod, elektriko, kanalizacijo, prav tako ni javne razsvetljave itd.

Romski družini iz naselja morata na podlagi odločbe Inšpektorata RS za okolje in prostor do 1. 12. 2024 na lastne stroške odstraniti na nepremičninah št. 87/2 in 84/3, k.o. Radohova vas vse že zgrajene dele nelegalnega objekta ter vzpostaviti zemljišče v prejšnje stanje.

Poleg prostorske problematike in posledične stiske, s katero se soočajo Romi, je poseben izziv tudi sobivanje Romov v naselju, saj so otroci družine odrasli in si je večina od njih že ustvarila lastne družine. Zato se Romi v zadnjem obdobju obračajo na občino s prošnjo po pomoči za zagotovitev ustreznih bivalnih razmer.

Ostale družine iz romske skupnosti ali iz mešanih družin so v času priprave akcijskega načrta v najemniških razmerjih z zasebniki, v naselju Ivančna Gorica in v naselju Zagradec ob Krki. Nekateri so kontaktirali občino glede pomoči pri nastanitvenih kapacitetah.

Med vsemi ukrepi predstavljenimi v tem akcijskem načrtu je zagotovitev ustreznih bivanjskih razmer, predvsem in prvotno za družine s šolajočimi otroki, prioritetni, kar pomeni, da se bo reševal prednostno.

Slika 1 in 2: območje romskega naselja Vrhpolje.

OBDODJE UKREPANJA: 09. 2021 DO 11. 2024

PODROČJA UKREPANJA:

Sprememba namembnosti zemljišča iz kmetijskega v stavbno in posledična legalizacija gradenj v romskem naselju Vrhpolje zaradi bližine avtoceste (varovalni pas avtoceste) ni mogoča v celoti, se pa občina trudi zagotoviti spremembo dela zemljišča v stavbno zemljišče, na podlagi česar bi lahko legalizirali gradnjo na delu nepremičnin. Posledično bi lahko starejši Romi, ki to želijo, ostali v naselju.

Občina naj bi romske družine (prednostna obravnava družin s predšolskimi in šoloobveznimi otroki) naselila v neprofitna stanovanja ali odkupila zazidljivo zemljišče, na katerem bi lahko zgradili objekte skladno z zakonodajo.

Za implementacijo tega ukrepa je potrebno izvesti dodatne pogovore s prebivalci romskega naselja in jim predstaviti prednosti naselitve v stanovanja in gradnje objekta na zazidljivem zemljišču ter o odgovornostih, ki nastanejo z urejenimi bivanjskimi razmerami, kot so plačevanje stroškov in vzdrževanje objektov, zato je potrebno vključiti CSD glede reševanja bivanjske problematike z vidika družinske dinamike, da se možnost eskalacije sporov v prihodnosti zameji.

Preveri se možnost, ali lahko v ta namen Romi enkrat ali dvakrat letno pridobijo enkratno denarno pomoč (CSD) za plačevanje neprofitne najemnine in stroškov (elektrika, komunalne storitve....), ki bodo nastali ob izselitvi iz naselja Vrhpolje.

Potrebni so tudi pogovori s pristojnimi institucijami glede legalizacije dela nepremičnine v sedanjem naselju Vrhpolje.

POSTOPKI UKREPANJA:

1. Pregledati možnosti in ukrepati glede zazidljivosti dela nepremičnine v naselju Vrhpolje.
2. Pregledati možne lokacije - objekte na komunalno urejenih območjih (hiše, stanovanja) in možne lokacije na komunalno urejenih območjih, v bližini sedanje lokacije naselja.
3. Oceniti stroške nakupa iz prejšnje alineje in na podlagi predvidenega stroškovnika zagotoviti prednostno boljše bivanjske razmere družinam s predšolskimi in šoloobveznimi otroci.
4. Spremljati plačevanje stroškov (položnic) ob namestitvi v stanovanja in na podlagi informacij ustrezno in pravočasno ukrepati.

KAZALNIKI NAPREDKA:

1. Urejeni objekti s komunalnimi priključki, prvenstveno za družine z majhnimi in šoloobveznimi otroki.
2. Urejena območja (zazidljivo zemljišče, hiša, stanovanje) za ostale pripadnike romske skupnosti.
3. Tekoče plačevanje stroškov, po potrebi sklenjen dogovor z morebitnimi dolžniki (individualne pogodbe, spremljanje odplačevanja)

PRISTOJNI ZA SPREMLJANJE PODROČIJ UKREPANJA IN KAZALNIKOV NAPREDKA:
Občina Ivančna Gorica v sodelovanju s Centrom za socialno delo.

CILJ: Zagotovitev primernih standardov bivanja Romov

4.2 Izobraževanje

UKREP 2: Redno obiskovanje osnovne šole s strani pripadnikov romske skupnosti, dvig izobrazbene ravni ter ozaveščanje Romov na različnih življenjskih področjih.

STANJE V ČASU SPREJEMANJA AKCIJSKEGA NAČRTA:

Izobrazba v Sloveniji je predpogoj za vključitev na trg dela in za opolnomočeno življenje.

Otroci iz naselja Vrhpolje doslej niso hodili v vrtec, saj starši v tem niso videli smisla. Se pa pri določenih družinah v času sprejemanja akcijskega načrta pojavlja želja po vključevanju njihovih otrok v predšolsko vzgojo.

Vključitev v vrtec je pomembna, saj se malčki iz neslovenskih družinskih okolij tako najlažje naučijo slovenskega jezika, hkrati pa pridobijo socialne navade. Vrtec Ivančna Gorica je sicer polno zaseden in ker romski starši niso zaposleni, bi se za vključitev v vrtec moral angažirati tudi CSD.

Temeljne kompetence, ki se razvijejo tekom osnovnega izobraževanja, se zaradi neaktivnosti tekom let izgubijo, s čimer upada tudi raven pismenosti. Zato se odrasli pripadniki romske skupnosti mnogo težje vključujejo v programe izobraževanja in poklicnega usposabljanja, so v njih pogosto neuspešni, kar posledično vpliva na zaposlovanje in življenjsko uspešnost. Prav tako pa na prebivalce romskega naselja vpliva izključenost iz življenja večinskega prebivalstva, še posebej na najmlajše. Ti se gibljejo le v znanem okolju, kjer je veliko neprimernih zgledov, omejenost na »domače« okolje pa povzroča tudi težave pri vzpostavljanju socialnih stikov z neznanimi ljudmi.

V šolskem letu 2020/21 je šolo v občini Ivančna Gorica obiskoval en romski otrok (prihod iz občine Grosuplje), en romski otrok iz občine Ivančna Gorica obiskuje šolo v drugi občini, ter en romski otrok je v šolskem letu 2021/22 začel obiskovati prvi razred Osnovne šole Stična.

Po priselitvi družine iz Kočevja v letu 2021/22 Osnovno šolo Zagradec obiskujejo štirje otroci. Izobrazbena raven pripadnikov romske skupnosti v naselju Vrhpolje je nizka. Od družine Pečjak so otroci (druga generacija) sicer končali osnovnošolsko šolanje, srednje poklicno izobraževanje naj bi nadaljeval en Rom, vendar podatka o končanem srednjem izobraževanju ni.

Razlogi za manjšo uspešnost Romov je večplastna. Obstaja le malo zgledov – odraslih Romov s pridobljenim poklicem, z zaposlitvijo. Dodatna ovira je tradicionalna vloga ženske kot žene in matere, ki ni vključena na trg dela, saj zgodnje materinstvo prepreči nadaljnje šolanje in posledično zaposlitev.

Dodatne pomanjkljivosti so se pokazale v času koronavirusa, ko se je pouk odvijal na daljavo in bo vnaprej najverjetneje še večkrat uporabljen. Ranljivost romskih otrok se kaže v tem, da največkrat nimajo računalnikov in tablic, če pa jih dobijo kot pomoč za spremljanje šolskega pouka, jih ne otroci in ne starši ne znajo uporabljati. Problem v naselju Vrhpolje je tudi internetna povezava.

Dobrodošel v osnovni šoli bi bil tudi institut romskega pomočnika, saj se iz prakse po Sloveniji kaže za koristnega, vendar je problem financiranje glede na (premajhno) število romskih otrok v občini, ki se šolajo.

Sodelovanje šole s starši romskih otrok je zadovoljivo, učitelji se trudijo učencem zagotavljati dodatno pomoč (manjše skupine, učitelj – učenec itd.).

Romski otroci (in odrasli) imajo zaradi ne vključevanja v širšo skupnost omejen besedni zaklad, kar jih zavira pri kompleksnejših miselnih vzorcih, prav tako je ovira vedenjski vzorec. Omejenost na naselje, družino jih ovira v razmišljanju možne prihodnosti, v kateri bi polno živeli, se vključili v družbo in dodali svoj prispevek družbi. Zato tako starši kot otroci potrebujejo podporo, da lahko doumejo možnosti in priložnosti drugačnih življenjskih potekov ter hkrati trend padanja označevanja romskih otrok kot manj sposobnih, nesposobnih in drugih stereotipnih primerjav. Prav tako potrebujejo pomoč pri vedenjskih težavah in posledičnem vključevanju v družbo.

Odrasle Rome vključevati v programe Socialne aktivacije: šolanja in zaposlovanja izvajalcev programa socialne aktivacije na območju Grosupljega in Ivančne Gorice. Odrasle Rome se spodbuja k vključitvi v izobraževalni proces, ki ga izvaja CIK Trebnje.

OBDOBJE UKREPANJA: 09. 2021 DO 12. 2030

PODROČJA UKREPANJA:

1. Vzpodbuditi trend na področju predšolske vzgoje, da se romski otroci vključijo v predšolsko vzgojo oziroma se vključijo čimprej, saj je to dobra osnova za polno vključenost v družbo pri prihodnjih generacijah.
2. Individualna podpora za uspešno vključitev in obiskovanje šole (delo s starši, da ti podprejo otroke pri premagovanju izzivov, ki jih prinaša šola).
3. Otroke s težavami v osnovni šoli po potrebi obravnava tudi multidisciplinarni tim v smislu, da ko se zaznajo težave (neupravičena odsotnost od pouka ipd.), se tim zbere in prične s celovito obravnavo otroka in njegove družine z namenom odprave vzrokov za neželeno vedenje.
4. Izvajanje programov za starše: računalniško opismenjevanje in varna raba interneta.
5. Predstavitev dobrobiti vključevanja otrok v obšolske dejavnosti, šole v naravi itd.
6. Omogočiti možnost šolanja odraslih Romov, ki si želijo pridobiti formalno izobrazbo (nadaljevanje ali zaključek šolanja) na sekundarni stopnji.

KAZALNIKI NAPREDKA:

1. Porast vključenosti romskih otrok v organizirano predšolsko vzgojo.
2. Romski otroci ne zaostajajo neupravičeno od pouka.
3. Porast števila Romov s pridobljenim poklicem.
4. Izvedba dodatnih strokovnih usposabljanj učiteljev za delo s pripadniki romske skupnosti.
5. Število izvedenih delavnih računalniškega opismenjevanja v naselju.

PRISTOJNI ZA SPREMLJANJE PODROČIJ UKREPANJA IN KAZALNIKOV NAPREDKA: predstavniki vzgojno - izobraževalnih zavodov, Zavod za zaposlovanje, Center za socialno delo, Center za izobraževanje in kulturo Trebnje.

CILJ: Romski otroci uspešno zaključijo osnovno šolanje, odrasli Romi pridobijo poklic kot podlaga za polno vključenost v širšo družbeno skupnost.

4.3 Zaposlovanje

UKREP 3: Omogočiti večjo socialno vključenost Romov s pomočjo zaposlovanja.

STANJE V ČASU SPREJEMANJA AKCIJSKEGA NAČRTA:

Pridobitev motivacije, kompetenc in delovnih navad za vključitev na trg dela je dolgotrajen proces, ki ga je potrebno multidisciplinarno nasloviti. Nizka razlika med pravicami iz javnih sredstev (kot denarna socialna pomoč, otroški dodatki itd.) in med osebnimi dohodki za nižje kvalificirana dela (npr. minimalna plača) je eden od ključnih razlogov za pomanjkanje motivacije za delo. Dodaten izziv je stigmatizacija in diskriminacija Romov v delovnih okoljih.

Vključitev na trg dela in finančna neodvisnost, ki iz tega izhaja, sta pogoja za večjo vključenost in prispevanje družbi. Od odraslih Romov iz Vrhpolja je le en prebivalec zaposlen in v tem vidi veliko vrednost ter smisel. Ostali Romi ne izražajo interesa za zaposlitev.

Podatkov o zaposlitvi Romov, ki živijo izven naselja oziroma v zasebnih najemnih nastanitvah, ni.

OBDODBE UKREPANJA: 09. 2021 DO 12. 2030

PODROČJA UKREPANJA:

1. Izvajanje programov socialne aktivacije in delavnic za pripadnike romske skupnosti s ciljem zagotavljanja večje socialne vključenosti v širšo družbo, predvsem tistih, ki so že dalj časa odsotni s trga dela in imajo tudi morebitne druge priključne težave (bolezni...): razpis Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, ki ga koordinira ZRSZ in CSD; prijavitelji so organizacije različnih sektorjev.
2. Identifikacija del, ki bi bila Romom zanimiva, in načini podpore za razvoj potrebnih kompetenc.
3. Zagotavljanje boljše informiranosti, ozaveščenosti, vzpostavitve oziroma širjenja socialne mreže s ciljem, da se dvigne raven znanja tudi na področju primerne ravnanja v različnih življenjskih situacijah tako v odnosu do sebe, kot do drugih, večji samozavesti, proaktivni komunikaciji, boljši samopodobi, finančnemu opismenjevanju, razreševanju dolgov, nadaljevanju šolanja ter prekvalifikaciji, zaposlovanju itd.
4. Iskati načine za vključevanje žensk v različne programe in delavnice za ženske, spodbujanje k opravljanju voznškega izpita za večjo samozavest, pridelava hrane (vrtičkarstvo) itd.
5. Ozaveščanje delodajalcev o romski skupnosti ter o prednostih zaposlovanja pripadnikov romske skupnosti, predstavljati dobre prakse iz lokalnega in širšega okolja.
6. Skrb za dvig izobrazbene ravni Romov ter pridobivanje poklicnih kompetenc, ki so iskane na trgu dela.
7. Izvajanje družbeno koristnega dela kot nadomestilo za socialne transfere. V zvezi z navedenim dogovor s posameznimi podjetji in javnimi zavodi, katero delo bi lahko Romi opravljali (seznam organizacij in del).
8. Javna dela (razpis ZRSZ); Romi so lahko vključeni za 2 leti; 95-odstotno sofinanciranje.
9. Identifikacija tistih del, ki bi bila Romom zanimiva, in načinov podpore za razvoj potrebnih kompetenc.
10. Uslužbenci CSD pri koordinatorjih socialne aktivacije v Ljubljani poudarijo pomanjkanje programov socialne aktivacije za območje Ivančne Gorice.
11. Pomemben vidik je informiranje in prepoznavanje težav, s katerimi se srečuje romska populacija (izvajanje preventive in javni delavec, ki bo nudil pomoč Romom).

KAZALNIKI NAPREDKA:

1. Nižja stopnja brezposelnih oseb;

2. Porast pridobljenih delovno-specifičnih znanj (formalni in neformalni programi izobraževanja; poklicna usposabljanja in neformalni programi izobraževanja biti prilagojeni pripadnikom romske skupnosti);
3. Na srečanjih z delodajalci (podjetniški kolegij) predstaviti možnost zaposlovanja Romov;
4. Za pripadnike romske skupnosti, predvsem mlade, izvajati delavnice poklicne orientacije;
5. Izvajanje programov socialne aktivacije.

PRISTOJNI ZA SPREMLJANJE PODROČIJ UKREPANJA IN KAZALNIKOV NAPREDKA: predstavniki (mladih) Romov, predstavnik občine, predstavnik vzgojno - izobraževalnih zavodov, Zavod za zaposlovanje, Center za socialno delo.

CILJ: Zaposlitev delovno sposobnih Romov – osredotočenost na mlade in prihajajoče generacije (aktivno iskanje in omogočanje zaposlitev).

4.4 Varno sobivanje

UKREP 4: Vključevanje Romov v različne aktivnosti, ozaveščanje in izobraževanje, ...

STANJE V ČASU SPREJEMANJA AKCIJSKEGA NAČRTA:

Varnostna situacija je razmeroma dobra. Policija si z rednimi obiski in pogovori v romskem naselju proaktivno prizadeva za vzpostavitev zaupanja in razumevanja med Romi in organi nadzora. Če se pri izvajanju inšpekcijskih idr. nadzorov pokažejo kršitve, se skupno iščejo rešitve. Izkušnje kažejo, da si v takih primerih prebivalci naselja prizadevajo sanirati situacije in imajo željo po urejenih razmerah. Prihaja pa do primerov stigmatizacije in diskriminacije Romov s strani večinskega prebivalstva.

Izven naselja Vrhpolje je v zadnjem letu čutiti porast vedenjskih težav romskih mladoletnikov, šoloobveznih otrok.

OBDODJE UKREPANJA: 09. 2021 DO 12. 2030

PODROČJA UKREPANJA:

1. Nadaljnje prizadevanje policije s proaktivnim pristopom vzpostavljanja razumevanja in reda za varno bivanje Romov in sobivanje z večinskim prebivalstvom;
2. Ozaveščanje učiteljev o socialno-ekonomskih pogojih bivanja romskih otrok ter o življenju pripadnikov romske skupnosti z morebitnimi obiski naselja;
3. Vključevanje Romov v različne aktivnosti, ki se izvajajo ter ustvarjati ugodne pogoje za vzpostavitev dialoga tako med romskim prebivalstvom kot drugim prebivalstvom lokalnega okolja;
4. Vključevanje Romov v delavnice zdravega načina življenja in različne športne aktivnosti (predvsem vključevanje otrok in mladine tako z namenom povečevanja zdravja kot socializacije);
5. Senzibilizirati odnose na ravni zdravnik – pacient, pripadnik romske skupnosti;
6. Skrbeti za duševno zdravje pripadnikov romske skupnosti z vključevanjem v različne aktivnosti ter širjenjem njihove socialne mreže;
7. Izvajanje programov za starše: računalniško opismenjevanje in varna raba interneta;
8. Predstavitev dobrobiti vključevanja otrok v obšolske dejavnosti, šole v naravi itd,

9. Predstavitev in podaja informacij glede javnih pooblastil, nalog in storitev, ki jih izvajajo Centri za socialno delo. Poudarek na pravicah iz javnih sredstev, starševskem varstvu, storitvah, ravnanje pri nasilju, delo z mladoletniki v postopku...
10. Razvijanje pozitivnega odnosa do kulturne raznolikosti: povabiti Rome (npr., ki pišejo knjige, raznovrstnih poklicev,...) da pridejo v šolo ali vrtec in se pogovorijo z otroki, da bi vednost o lastni identiteti zrasla.

KAZALNIKI NAPREDKA:

1. Število izvedenih delavnic računalniškega in drugega opismenjevanja v naselju;
2. Formalni in neformalni programi izobraževanja, prilagojeni pripadnikom romske skupnosti;
3. Porast pozitivnih zgodb o Romih v medijih in na socialnih omrežjih;
4. Pogovori z zdravniki, zobozdravniki, specialisti in predstavitev zdravega življenjskega sloga;
5. Pogovori s predstavniki policije in predstavitev posledic kršenja zakonodaje.

PRISTOJNI ZA SPREMLJANJE PODROČIJ UKREPANJA IN KAZALNIKOV NAPREDKA:
Policija, vzgojno - izobraževalnih zavodov, centra za socialno delo, zdravstveni dom, zavod za zaposlovanje, po potrebi vključiti center za šolske in obšolske dejavnosti.

CILJI: Urejeno in varno okolje;

Delovanje v skladu z zakonom, državljanska odgovornost;

Večje razumevanje in strpnost s strani večinskega prebivalstva.

5 VIRI IN LITERATURA

Osnovna literatura, uporabljena v tem dokumentu:

1. Ustava Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 33/91-I, 42/97 – UZS68, 66/00 – UZ80, 24/03 – UZ3a, 47, 68, 69/04 – UZ14, 69/04 – UZ43, 69/04 – UZ50, 68/06 – UZ121,140,143, 47/13 – UZ148, 47/13 – UZ90,97,99, 75/16 – UZ70a in 92/21 – UZ62a);
2. Zakon o romski skupnosti v Republiki Sloveniji (Uradni list RS, št. 33/07);
3. Vlada Republike Slovenije: Nacionalni program ukrepov Vlade Republike Slovenije za Rome za obdobje 2021-2030, št. 09501-2/2021/4, z dne 23.12.2021;
4. Občina Lendava: Akcijski načrt Občine Ivančna Gorica za vključevanje pripadnikov romske skupnosti na območju občine Lendava v širšo družbeno skupnost za obdobje 2021-2030
5. Urad Vlade RS za narodnosti: Usmerjena razprava na temo razvijanja celovitih pristopov in akcijskega načrta za vključevanje Romov Občine Ivančna Gorica, 17. maj 2021, Ivančna Gorica;
6. Urad Vlade RS za narodnosti: Usmerjena razprava in obravnava osnutka akcijskega načrta Občine Ivančna Gorica za vključevanje pripadnikov romske skupnosti v širšo družbeno skupnost (za obdobje 2021-2030), 1. december 2021, Ivančna Gorica;
7. Urad Vlade RS za narodnosti: Predlog Sedmega poročila Vlade Republike Slovenije o položaju romske skupnosti v Sloveniji (Ljubljana, 2020).